

## מוזיאון הרכב ההיסטורי של אגד

מוזיאון הרכב ההיסטורי של חברת אגד נמצא בחניון חולון של החברה, ומציג אוטובוסים שונים שפעלו על כבישי הארץ. המוזיאון ידוע גם בשם מוזיאון אגד. במוזיאון מוצגים כ-70 אוטובוסים מתקופות שונות בישראל, משנות ה-40 של המאה ה-20 ועד למאה ה-21.

הרעיון למוזיאון הרכב ההיסטורי הועלה בראשית שנות ה-80 של המאה ה-20, כאשר במזכירות אגד התקבלו לא מעט בקשות של מפקים ישראלים לצלם סרטים, ובעת הצילום לשלב אוטובוסים ישנים מתקופות שונות כך שיתאימו לשנים ומאורעות שמצולמים בסרט. ראש המזכירות דאז, שלמה לוין, החליט לשתף פעולה עם בקשות אלה ויזם את הקמת מוזיאון הרכב ההיסטורי ב-1982.

### איתור ושיקום אוטובוסים למוזיאון

בעקבות הרעיון לפתוח את המוזיאון, היה צורך באיתור אוטובוסים ישנים רבים, שעד אז לא נשמרו לאחר שיצאו מהשירות. איתור האוטובוסים הנטושים בוצע על ידי יוס'קה שמיר, שכיהן אז כמנהל הארכיון ההיסטורי של אגד, יחד עם מוטי שובל מבית אגד בחיפה. שמיר ושובל הצליחו לאתר עשרות אוטובוסים במגרשים ובחניוני אגד בכל הארץ. מרבית האוטובוסים שנמצאו נשתמרו במצב נסיעה, בין השאר הודות לכך שחלקם הפכו למחסנים או לאוטובוסי סדנה ושירות.

האוטובוסים שנאספו הועברו למוסכי אגד המרכזיים בישראל, שם שופצו ונצבעו מחדש, הורכבו בהם החלקים שהוסרו מהם בעבר, הותקנו בהם מחדש הספסלים שנעקרו מהם, ונפתחו החלונות שנאטמו. בתחילה שופצו שמונה אוטובוסים, ביניהם גם אוטובוס משוריין שהורכב על פי תוכנית מתקופת מלחמת העצמאות, ובהמשך שוקמו עשרות אוטובוסים נוספים.

מפיקי סרטים אשר ביקשו את האוטובוסים לשם צילומי הסרטים שלהם, החלו להשתמש בשירותי המוזיאון ולשכור אותם לצילומים. חלק מהסרטים בהם נעשה שימוש באוטובוסים ששופצו, הם: "אסקימו לימון", "הקין של אביה", "זעם ותהילה", וכן בסרטים חדשים יחסית, כמו "סוף העולם שמאלה". האוטובוסים מובאים גם לתהלוכות, תערוכות ואירועים אחרים, כמו חגיגות ה-1 במאי או אירועי יום העצמאות.

### פגיעה בשימור

מרבית האוטובוסים וחלקי החילוף שלהם עמדו במוסך אגד במחסום ארז, שם פורקו אוטובוסים מושבתים על ידי פועלים מרצועת עזה. כאשר שהו שם האוטובוסים המיועדים לשימור, פורקו גם האוטובוסים שהועברו לשם שימור, ככל הנראה בשל אי הבנה וחוסר מודעות לשימורם. מאז נכתב על כל אוטובוס המיועד לשימור כי האוטובוס מיועד לארכיון, בשפות אנגלית, ערבית ועברית.

מכיוון שהשטח שבו אוחסנו האוטובוסים במחסום ארז, היה מועד לפיגועי טרור, הורה יוס'קה שמיר להעביר אותם למוסך צפון של אגד (עיר גנים), ושם להקים את המוזיאון המיועד, בתחומי התחנה המרכזית הישנה של חיפה. מוטי שובל הכין את התוכנית להקמת המוזיאון בשטח התחנה המרכזית הישנה, אך התוכנית לא יצאה לפועל. בעקבות כך ביקש שמיר לעזוב את פרויקט השימור.

### הקמת המוזיאון בחולון

הרעיון להקמת מתחם המוזיאון ירד מהפרק למשך מספר שנים והועלה שוב בשנת 1988. נח סלוצקי, שהיה אז מנהל משק דרום, קיבל לידיו את משימת הקמת המוזיאון. הוא החל במלאכת האיתור והשימור של האוטובוסים הנטושים. בעיתונות פורסמו מודעות שקראו לציבור לאתר אוטובוסים נטושים ולהודיע על כך לאגד, ותוך זמן קצר הגיעו עשרות פניות. סלוצקי, יחד עם יוסי כהן שפיקה על גרירת האוטובוסים, תיעדו בצילום ובכתב את האוטובוסים הנטושים ואת העברתם לשימור. האוטובוסים נגררו לחניון אגד במחסום ארז, שם שופצו. קשיים שעלו בשיפוץ היו בין השאר חלודה רבה שהעלו האוטובוסים, מה שהצריך פירוק לגורמים ובנייה ושחזור מדויק, תוך היעזרות בתמונות מארכיון אגד, על מנת לשמור על צורתם המקורית.

בבוקר יום העצמאות של שנת 1991, נחנך מוזיאון הרכב ההיסטורי סמוך לחניון אגד בחולון. המוזיאון נחנך תוך כדי ציון 43 שנה למדינת ישראל ו-40 שנה לאיחוד הקואופרטיבים "אגד", "שחר" ו"דרום יהודה".

### פעילות המוזיאון

המוזיאון פתח לציבור ללא תשלום בימי שישי וכן לביקורי קבוצות במהלך השבוע בתיאום מראש. בכניסה למוזיאון ניצב השלד המפויח של האוטובוס מפיגוע אוטובוס הדמים, שנחטף והותקף לצורך פיגוע מיקוח ב-11 במרץ 1978. במוזיאון מוצגים גם

## ישראליאנה – הפרויקט הלימודי

[www.israeliana.org](http://www.israeliana.org)

מכלית דלק, רכבים פרטיים ששימשו את האגודה, טנדר וגרר. המוזיאון נחשב אתר שימור של המועצה לשימור אתרים. גם לאחר הקמתו, נמשכים מאמצי איתורם ושיפוצם של אוטובוסים נוספים לשימור במוזיאון (מצוטט מתוך הערך "מוזיאון הרכב ההיסטורי", [ויקיפדיה](#)).

### מקורות וקישורים

הערך "אגד", [ויקיפדיה](#)

הערך "מוזיאון הרכב ההיסטורי", [ויקיפדיה](#)

[המרכז ההיסטורי של אגד](#), אתר החברה

מוזיאון אג"ד, [יוטיוב](#)

[מוזיאון האוטובוסים של עמית שחר](#), יוטיוב

[רכישת אוטובוס למוזיאון](#), יוטיוב

[עותק של מצגת המוזיאון](#), יוטיוב